

Södra Kungsleden – vacker och lättvandrad

Välkommen att vandra på den södra delen av Kungsleden. Här är landskapet varierat och lättvandrat. Lederna räcker till flera somrars vandringar och långturer på skidor under vintern. Planera din vandring väl och se till att vara ordentligt utrustad. Vandra helst i sällskap. Goda råd och tips för din fjällvandring kan du få genom flera utmärkta handböcker.

Kungsleden

Kungsledens klassiska sträckning är de 45 milen mellan Abisko i norr och Hemavan i söder. På 1970-talet fanns ambitioner att göra Kungsleden till något mera. Det resulterade i den Södra Kungsleden, som går från Sälen till Härjedalsgränsen. I Södra Kungsledssträckningen tillkom på 1990- talet Europaled 1 med start i Grövelsjön via Vasaloppsleden och vidare söderut genom landet med slutmål på Sicilien.

Gulärla (*Motacilla flava*). Gulär-lan lever enbart av insekter, till ex-empel flugor och myggor. Den har en speciell teknik när den fångar sitt byte. Insekterna slås till med vingar eller stjärt, för att sedan plockas upp från marken.

Hundfjällets naturreservat

Reservatet är beläget på Hundfjällets sydsluttning 5 km söder om Tandådalen. Det är ett fjällskogsreservat på 560 hektar. Den södra delen består till stor del av ett ravinkomplex med orörd naturskog. I den gamla skogen finns ett antal rödlistade (sällsynta eller hotade) vedsvampar och lavar. Många träd bär spår av skogsbränder. Skogsgränsen mot fjället består av tallar. Enstaka tallar når så högt som 840 meter över havet.

Norra Transtrandsfjällens naturreservat

Reservatet ligger i direkt anslutning till Sälens fjällturistanläggningar. Området är 9 000 hektar stort och består av flera rundade fjälltoppar. De största är Stor-Närfjället, Synddalsklippen, Östra Granfjället och Öjskogsfjället.

De största naturvärdena finns i de gamla och frodiga granskogarna nedanför kalfjällets branter. Här hade slätter- och betesbruk ett stort värde förr i tiden. Än i dag kan man se spår från fädbodbruket i form av rester från hässjor, hölador och trädristningar. Dessa kan påträffas här och var längs stigarna.

Skarsåsfjällens naturreservat

Reservatet ligger ca 30 km nordväst om Sälen och är ett fjällskogsreservat på 2 290 hektar. I området ligger fyra lågfjäll: Skarsåsfjället, Faxfjället, Mellanfjället och Näsfjället. Det sistnämnda är högst med 904 meter över havet. Olika typer av skog växer i reservatet. I ravinerna, där marken är bördigast, trivs granen och på de vidsträckta sluttningarna växer talldominerad fjällskog. Längst upp på fjället kan du finna fjällbjörken.

År 1972 drog en tromb fram här och fällde träden inom ett 50 000 kvadratmeter stort område. Det fällda virket ligger kvar och tjänar som livsmiljö åt olika arter av svampar, insekter, lavar och mossor.

Längs Stordalsäckens dalgång växer en frodig granskog, grå av tagel- och garnlav. Den här delen av skogen är förskonad från skogsbränder, då bäcken utgjort ett brandhinder. Däremot har en del avverkning förekommit.

Fulufjällets nationalpark

Nationalparken är 38 414 hektar stor. Det här fjället har ett alldeles eget utseende med branta sidosluttningar, som avlöses av en mycket jämn plåtå. Högsta höjden är Slohangsflöjet som når 1 044 meter över havet. Den flacka fjällplatån är något lägre.

Fjället består av dalasandsten och ett antal diabasgångar. Längs sluttningarna löper erosionsrännor vilka härrör från den senaste inlandsisens avsmältning. På platån finns vidsträckta blockhav, bildade genom frostsprängning.

I den nordöstra delen av nationalparken ligger Sveriges högsta vattenfall, Njupekär. Fallet har en fallhöjd på mer än 90 meter, varav 70 meter är fritt fall.

Fulufjällets vegetation består av ljungs-, gräs-, och lavhedar. På sluttningarna växer granskog. I de fuktiga ravinerna och längs Göl-jän och Njupån är skogen extra frodig. Där finns även högortsvegetation med bland annat torta och stormhatt.

Fågellivet är mycket rikt med många typiska fjällarter. Flera arter är knutna till fjällsjöar, som till exempel: sjöorre, bergand och smal-nåbbad simsnäppa.

Fiske och **jakt** ingår inte i allemansrät-ten. Sjöar, äar och tjärnar utefter hela leden uppvisar gott fiske på framför allt röding, öring och harr. Glöm inte att lösa fiskekort för aktuellt område!

Harr (Thymallus thymallus)

Drevfjällens naturreservat

Reservatet är 32 860 hektar stort. Området består av ett vidsträckt och väglöst vildmarksområde beläget söder och väster om Drevda-gen. Mot väster ingår gränsfjällen mot Norge, Härjehogna, Vithåg-na, Rödfjället och Drevfjället.

Öster om fjällen breder en högslett ut sig med omväxlande myr och skog. Området rymmer Dalarnas största sammanhängande ur-skogsområde. Stora delar är i det närmaste opåverkade av skogsbruk. En stor del av skogen består av glesa tallskogar med ett stort inslag av grova träd. Det har påträffats träd som är mer än femhundra år gamla.

Vegetationen i reservatet präglas av den näringsfattiga marken. Torr, ofta lavdominerad rished är typisk för kalfjällen. Trädgränsen brukar i allmänhet vara markerad av björkskog men i Dalafjällen går i stället tallen ända upp mot kalfjället.

Reservatets nordligaste delar täcks i huvudsak av myrmark. Den fågelrika Storkölen är utpekad som ett så kallat Ramsarområde, ett internationellt åtagande till skydd för fågellivet. Ute på myrarna fö-rekommer den sällsynta varglaven här och var på torra träd.

Många fåbodar har funnits i trakten. Dessa var förbundna med ett stigsystem som i stor utsträckning ännu kan följas.

Långfjällets naturreservat

Småspov (*Numenius phae-opus*). Småspov är lik storspov, men betydligt mindre. Den häckar på fjällhedar och myrar. Lätet liknar ett hastigt gnäggan-de, klagande eller skrottande vissellåte: ”py-hy-hy-hy”

Reservatet består av ett 68 960 hektar stort område. Stora delar av naturreservatet utgörs av högfjällspartier med låga, avrundade fjäll-formationer. Storvätteshogna, 1 203 meter över havet, är Svealands högsta punkt.

Under istiden gick isdelaren genom området. Från denna rörde sig isen i nordvästlig och sydostlig riktning. Därvid transporterades stora mängder sand, sten och grus som avsattes under smältnings-perioden.

Särskilt framträdande är de horisontella strandlinjer, vilka syns runt sluttningarna ner mot Grövelsjön. Linjerna observerades redan av Linné år 1783. De är spår från en större sjö som dämdes upp av inlandisen.

Kännetecknande för området är även dess långsträckta ryggar av blockrik bottenmorän, så kallad Rogenmorän. Dessa moränryggar löper på många håll ut i sjöarna och bildar där ett otal öar och uddar vilka är särskilt talrika norr om Långfjället.

I det torra, öppna landskapet finns det gott om ljunpipare, ängs-piplärka och stenskvätta. Glutnsnäppan är vanlig på myrar i skogs-områdena. I barrskogarna håller lavskrikan till och rödstjärten är en karaktärsfågel för den gamla tallskogen.

Töfsingdalen's nationalpark

Lavskrika (*Perisoreus infaustus*). Lavskrikan återfinns i barrskogar med mycket lavar. Den är en allätare och ger sig på småfåglar och däggdjur. På hösten äter den även bär och frukter. Den vilda lavskrikan är orädd och kan, efter en stunds bekantskap med människor, mycket väl låta sig handmatas.

Nationalparken är 1 615 hektar stor. Töfsingdalen som för männis-kan ter sig så ogästvänlig är ett paradis för det vilda. Här kan bland annat de stora rovdjuren leva helt i fred. På andra sidan Storåns dalgång tar en skog vid som vid första anblicken ter sig så grön och inbjudande att den lockar till besök. Kommer du närmre visar det sig att bergssidan är storblockig och söndersplittrad. Terrängen är till stor del oframkomlig för människan och du gör klokast i att stanna på leden.

Längs Töfsingån är skogen mycket frodig och örtrik. Här växer till exempel en av dalafjällens verkliga rariteter, vitsippsranunkel.

Samerna och rennäringen

Samerna finns i dag utspridda från Kolahalvön i Ryssland till trak-terna av sjön Femunden i Norge och Idre i Sverige.

Renens gamla trefaldiga nytta som transport-, mjölk-, och slakt-djur har under decennierna övergått till att uteslutande vara slakt-djurets.

Det svenska renskötarområdet är av gammal tradition indelat i 51 samebyar. Detta förhållande är numera också stadsfäst i lag.

Fjällen är renskötarnas arbetsplats. Samernas, många gånger svåra arbete, underlättas om du som besöker fjällen på din fritid inte stör dem genom att till exempel röra dig i riktning mot renhjord under samling eller mot redan samlad hjord.

Stanna gärna och upplev samspelet mellan människa och natur, men på behörigt avstånd.

Rovdjur

Brunbjörn (*Ursus arctos*)

I det varierande landskap som du möter längs Södra Kungsleden trivs alla de fem stora rovdjuren: björn, varg, lodjur, järv och kungs-örn.

Alla rovdjur är skygga och undviker människor. Ofta går de en omväg runt dig utan att du märker något. Men om du är upp-märksam finns det möjlighet att få se en skymt av dessa djur. Spår i form av spillning eller spårstämplar i leran kan avslöja om något av djuren rör sig i det område du befinner dig i. Hittar du utrivna myrstackar eller stubbar kan det vara en björn som varit på jakt efter myror att äta.

Under de senaste seklen har alla rovdjur jagats hårt i Sverige, vil-ket har orsakat stammarnas nedgång. Numera är arterna fredade och de olika stammarna har återigen ökat.

Varg (*Canis lupus*)

Lo (*Lynx lynx*)

Kung'sörn (*Aquila chrysaetos*). Att se en seglande örn är en magnifk upplevelse. Kungs-örnen är Sveriges näst största rovfågel med ett vingspann på nära två meter. Den är påtagligt större än vråkarna som även de är vanliga i fjällen.

Föreskrifter i skyddade områden

Observera att det i naturreservaten och nationalparkerna finns sär-skilda regler för besökarna. Det råder till exempel förbud mot att skada växande eller döda träd och buskar, plocka eller gräva upp örter, mossor, vedsvampar och lavar, restriktioner mot att köra i ter-räng med motordrivet fordon, (med vissa undantag) samt mot att göra upp eld annat än på anvisade platser.

Varianter kan förekomma. Detaljerade föreskrifter kan hittas på länsstyrelsens hemsida (se nedan) samt på skyltarna vid naturreser-vatsgränserna.

Mer information

Läs mer om fiskekort, stuguthyrning, naturreservaten, rovdjur och regler för skoterkörning på www.lansstyrelsen.se/dalarna

Foldern är utgiven av Länsstyrelsen Dalarna

Textunderlag: Lars-Axel Magnusson

Text: Suzanne Hegert, C-O Schander

Illustrationer: C-O Schander

Omslagsfoto: Leif Östergren

Tryck: Eskils tryckeri AB, Borås 2010

Djuren i fjällen

Även om de fem stora rovdjuren finns i dalafjällen, är det inte dessa som du har störst chans att upptäcka.

Fjälllämmeln förekommer vissa år i väldig mängd. Då kan du upp-leva deras fräsande, skällande och gnisslande i undervegetationen. Sådana lämmelår för med sig en ökning av både ugglor och andra rovdjur som då får extra god tillgång på föda. Dal- och fjällripan får också tillfälle att öka i antal. De är mer svärfångade byten och lämnas då ifred för den mer lättfångade lämmeln.

Av varmblodiga djur domineras annars fjällvärlden av fåglarna. Packa gärna ner en fälthandbok om fåglar i ryggsäcken.

De vanligaste fiskarna är laxfiskar, som ju behöver klart, kallt och syrerikt vatten. Om du har tänkt fiska, glöm då inte att i förväg ta reda på de bestämmelser för sportfiske som gäller på de olika plat-serna.

Fjällpipare (*Charadrius morinellus*). Fjällpiparen häckar på kalfjället. Fågeln är mycket orädd vid boet . Endast hanen ruvar äggen. Övervintrar i Afrika och Mellanöstern.

Växterna i fjällen

Fjällvärldens alldeles speciella flora upphör aldrig att fascinera oav-sett om du upplever den för första gången eller om du är en vete-ran på fjällstigarna. Många arter är typiska fjällväxter och trivs inte någon annanstans än i fjällen: ripbär, krypljunga, fjällummer och klynnetåg.

Ta gärna med dig en liten fjällflora i ryggsäcken. Den väger inte mycket men kan ge stor upptäckarglädje när du identifierar nya växter.

Hjortron (*Rubus chamaemorus*). Hjortron är vanliga på mossar och myrar från fjällen och ända ner i Småland. Det mogna C-vitaminrika bäret välkomnas av vandrare i hela fjällkedjan. Hjortronblomman är frostkänslig och har det varit frost på försommaren kan bären utebli.

Torta (*Cicerbita alpina*). Torta är vanlig från Dalarna till Torne Lappmark och är en typisk fjällväxt. Den växer ofta i så kallade högortsängar tillsammans med andra högväxta arter, till exempel nordisk stormhatt.

SKYDDAD NATUR I DALARNAS LÄN

Södra Kungsleden

Södra Kungsleden

Leden utgår från Högfjällshotellet i Sälen och sträcker sig mot norr genom Norra Transtrandsfjällens naturreservat. Därefter drar den vidare och passerar genom Skarsås fjället och fortsätter så småningom upp över Fulufjället. Sedan för den oss ner mot Gördalen, vidare upp över Drevfjället och fram till Id-Perssättern. Här kan vi välja på två ledsträckningar. Södra Kungsleden är den östliga via Drevdagen till Flötningen. Till Drevdagen går också en bilväg. Man kan även välja den fjällnära sommarleden via Röskåsen till Flötningen. Mellan Id-Perssättern och Flötningen, det västra alternativet, går en särskild vinterled som också är en skoterled. Från Grövelsjön sneddar Södra Kungsleden över Långfjället till Hävlingen och tangerar därefter Töfsingdalen nationalpark och passerar slutligen länsgränsen strax öster om Slugufjället.

OBS! Kartan kan inte användas som orienteringskarta. Komplettera med en fjällkarta som täcker det område du planerar att vandra i.

Beskrivning av raststugor/vindskydd. Avstånden mellan dessa är angivna.

Om inget annat anges är raststugor enbart till för tillfälliga raster och övernattnig i nöd.

1. **Sälens Högfjällshotell.** Bilväg, p-plats, butiker. För rörelsehindrade finns en asfaltbelagd led 2,5 km norrut fram till högfjällsplatån. Till Köarskärsfjället 2,5 km.

2. **Köarskärsfjället.** Vindskydd, TC. Här slutar asfaltleden. Till Östfjällsstugan 1,5 km.

3. **Östfjällsstugan.** Raststuga, TC. Till Källfjällets fäbod 5 km.

4. **Källfjällets fäbod.** Raststuga. Hjälptelefon. Till Kläppenskulet 5 km.

5. **Kläppenskulet.** Vindskydd. Till Närfjällsstugan 8 km.

6. **Närfjällsstugan.** Raststuga. Hjälptelefon. Till Granfjällssättern 6 km.

7. **Granfjällssättern.** Raststuga. Till bilväg och p-plats 6 km.

8. **Bilväg.** P-plats. Skoterledsterminal, TC. Fulunässtöten. Till Skarsåsskulet 3,5 km.

9. **Skarsåsskulet.** Vindskydd, TC. Till Lilldalsstugan 3,5 km.

10. **Lilldalsstugan.** Raststuga. Till Storbron 4 km.

11. **Storbron.** Bilväg. Till Björnholmsstugan 3 km.

12. **Björnholmsstugan.** Åretruntöppen rast- och övernattningsstuga. Självhushåll, 12 bäddar. TC. Hjälptelefon. Till Tangåsstugan 12 km.

13. **Tangåsstugan.** Åretruntöppen rast- och övernattningsstuga. Självhushåll 3 bäddar. Inre utrymme med 3 bäddar kan bokas. TC. Hjälptelefon. Till Tängsjöstugan 10 km.

14. **Tängsjöstugan.** Åretruntöppen rast- och övernattningsstuga. Självhushåll, 12 bäddar. Lilla stugan, rast- och övernattningsstuga med 2 bäddar kan bokas. TC. Till Särnmansstugan 5 km.

15. **Särnmansstugan.** Raststuga. Till Rösjön 5 km.

16. **Rösjön.** Åretruntöppen rast- och övernattningsstuga. Självhushåll, 6 bäddar. Uthyrningsstugor med 30 bäddar som kan bokas. Stugvärd finns. TC. Viss försäljning. Finns även raststuga. Hjälptelefon. Till Harsjöstugan 5 km.

17. **Harsjöstugan.** Uthyrningsstuga, 4 bäddar. Finns även raststuga. Till Gördalen 8 km.

18. **Gördalen.** Vindskydd. TC. Bilväg och p-plats. Bussförbindelse, matservering, övernattningsmöjligheter, fiskekort. Till Gröningshålan 4 km.

19. **Gröningshålan.** Vindskydd. Till Drevfjällsstugan 8 km.

20. **Drevfjällsstugan.** Raststuga, TC. Till Drevsjön 4 km.

21. **Drevsjön.** Vindskydd. TC. Till Id-Perssättern 3 km.

22. **Id-Perssättern.** Raststuga. Ett rum finns för uthyrning. Vid förfrågningar eller bokning kontakta Länsstyrelsen Dalarna för vidare information. TC. Från Id-Perssättern till Flötningen finns två alternativa vandringsleder. En östlig via Drevdagen och en västlig intill norska gränsen. Till Lekåsen 4 km.
23. **Lekåsen.** Raststuga. Till Drevdagen 8 km.

24. **Drevdagen.** Övernattningsmöjligheter, TC, fiskekort, matservering. Bilväg, p-plats, bussförbindelse. Till Stora Härjån 10 km.

25. **Stora Härjån.** Vindskydd. Till Skarpabborttjärnen 8 km.

26. **Skarpabborttjärnen.** Från detta ledkryss finns två alternativa vandringsleder söderut till Id-Perssättern. Södra Kungsleden via Drevdagen eller den västra fjällnära vinterleden som är markerad på kartan med blå färg. Till Flötningen 4 km.

27. **Flötningen.** Bilväg, p-plats. Till Skärvagan 7,5 km.

28. **Skärvagan.** Vindskydd. TC. Till Guttudalskojan 10,5 km.

Södra Kungsleden går via Drevdagen:

29. **Guttudalskojan.** Raststuga, TC. Till rastsydd Norr Gjutbäcken 4,5 km.

30. **Norr Gjutbäcken.** Vindskydd. Till Näverlöpsvallen 2,5 km.

31. **Näverlöpsvallen.** Vindskydd. Till Valdalsbygget 3 km.

32. **Valdalsbygget.** Raststuga. Till Elgåvägen 2 km.

33. **Elgåvägen.** Bilväg, P-plats, TC. Till Stora Olån 4 km.

34. **Stora Olån.** Vindskydd, TC. Till Grövelsjön 2,5 km.

35. **Grövelsjön.** Bilväg, p-plats, TC. Sjästugan med viss försäljning. Till Grövelsjöns STF:s fjällstation 1,5 km.

36. **Grövelsjön.** STF:s fjällstation. Butik, bilväg, p-plats. Till Särnsjöbäckskojan 8 km.

37. **Särnsjöbäckskojan.** Raststuga. Till Hävlingen 4 km.

38. **Hävlingen.** Raststuga. Åretruntöppen övernattningsstuga med 8 bäddar. Stugby med 38 bäddar. Under säsong finns stugvärd. Självhushåll, viss försäljning. Hjälptelefon. Kan bokas. Till Slagusjön 6 km.

39. **Slagusjön.** Raststuga. Till Storrdödingtjärn 3 km.

40. **Storrdödingtjärn.** STF:s fjällstuga. Övernattnig, självhushåll, 20 bäddar. Går ej att boka. Hjälptelefon. Till Jämtlands länsgräns 2 km.

Tamren. Alla renar i dalafjällen är tamrenar.

41. **Guttudalskojan.** Raststuga, TC. Till rastsydd Norr Gjutbäcken 4,5 km.

42. **Norr Gjutbäcken.** Vindskydd. Till Näverlöpsvallen 2,5 km.

43. **Näverlöpsvallen.** Vindskydd. Till Valdalsbygget 3 km.

44. **Valdalsbygget.** Raststuga. Till Elgåvägen 2 km.

45. **Elgåvägen.** Bilväg, P-plats, TC. Till Stora Olån 4 km.

46. **Stora Olån.** Vindskydd, TC. Till Grövelsjön 2,5 km.

47. **Grövelsjön.** Bilväg, p-plats, TC. Sjästugan med viss försäljning. Till Grövelsjöns STF:s fjällstation 1,5 km.

48. **Grövelsjön.** STF:s fjällstation. Butik, bilväg, p-plats. Till Särnsjöbäckskojan 8 km.

49. **Särnsjöbäckskojan.** Raststuga. Till Hävlingen 4 km.

50. **Hävlingen.** Raststuga. Åretruntöppen övernattningsstuga med 8 bäddar. Stugby med 38 bäddar. Under säsong finns stugvärd. Självhushåll, viss försäljning. Hjälptelefon. Kan bokas. Till Slagusjön 6 km.

51. **Slagusjön.** Raststuga. Till Storrdödingtjärn 3 km.

52. **Storrdödingtjärn.** STF:s fjällstuga. Övernattnig, självhushåll, 20 bäddar. Går ej att boka. Hjälptelefon. Till Jämtlands länsgräns 2 km.

Västligt ledalternativ:

Beskrivning av grön sommarled:

22. **Id-Perssättern.** Till Trollkärringsboden 8 km.

23. **Trollkärringsboden.** Vindskydd. Till Röskåsen 5 km.

24. **Röskåsen.** Raststuga. Till Motståndskojan 1,5 km.

25. **Motståndskojan.** Gömsle under krigsåren.

26. **Busjön.** Raststuga. Till Gårdsjödalen 6 km.

27. **Gårdsjödalen.** Vindskydd. Till Flötningen 6,5 km.

28. **Flötningen.** Bilväg, p-plats.

Beskrivning av blå vinterled:

22. **Id-Perssättern.** Till Nordsjön 12 km.

23. **Nordsjön.** Skoterklubbens raststuga. Till Röskåsen 3 km.

24. **Röskåsen.** Raststuga.

31. **Skoterled och vinterled över Grövelsdalen:** Mellan punkt 29 och 30 avviker skoter/vinter-leden. Den följer en östlig sträcka över Säggliden.

32. **Guttudalskojan.** Raststuga. Ett rum finns för uthyrning. Kontakta Länsstyrelsen för bokning. Till rastsydd Norr Gjutbäcken 4,5 km.

33. **Ledkors.** Här avviker skoterleden till Idre och Grövelsjön. Till Säggliden 8 km.

34. **Säggliden.** Bilväg. Bensinmack och viss försäljning. Till Oskarstugan 10 km.

35. **Oskarstugan.** Raststuga. Till Grövelsjöns fjällstation 9 km.

36. **Grövelsjöns fjällstation.** Butik, bilväg, p-plats.